

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Anni Tungel
TALLINNA LASTEAEDADE ÕPETAJATE ARVAMUSED JA OOTUSED
LASTEAEDADES ESINEVATE NÄITETRUPPIDE ETENDUSTELE
bakalaureusetöö

Juhendajad: Tiia Krass (MA) ja Anneli Saro (PhD)

Tartu 2017

Tallinna lasteaedade õpetajate arvamused ja ootused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele

Resüme

Lapsed puutuvad enamasti esmakordselt teatriga kokku lasteaedades esinevate näitetruppide kaudu, mistõttu on need trupid ka üheks laste arengu mõjutajaks. Teaduskirjanduses ja uurimustes on arvestatud lasteaedades esinevate näitetruppide etenduste sobivust, kuid ei ole piisavalt uuritud, missuguste kriteeriumite alusel lavastusi lasteaedadesse valitakse ja mida peavad lasteaiaõpetajad etenduste juures oluliseks. Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja ootused lasteaedades esinevatele näitetruppidele Tallinna lasteaiaõpetajate näitel. Lähtudes uurimuse eesmärgist ja uurimisküsimustest, on selles bakalaureusetöös kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi. Andmete saamiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud kuue Tallinna lasteaiaõpetajaga. Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Uurimuse käigus selgus, et õpetajad on näitetruppide valikuga üldiselt rahul. Õpetajad pidasid oluliseks etenduse arusaadavust, õpetlikkust, väärtuste edastamist, eesmärgistatust, kaasahaaravust ja sisukust. Lisaks peeti oluliseks, et etendus sisaldaks liikumist, muusikat ja seal kasutataks asjalikke ja sobivaid rekvisiite.

Märksõnad: Lasteteater, näitetrupid, õpetajate arvamused, ootused etendustele

Tallinn's kindergarten teacher's opinions and expectations for performances of theatre troupes performing in kindergartens

Abstract

Children get their first impressions about theatre mostly from theatre troupes who perform in preschools, which is why those troupes influence early child development. In scientific literature researchers have criticized the suitability of theatre troupes who perform in preschools. There is not enough research to specify the criterions according to which the performances are chosen or what teachers consider important in the performances for children. The aim of the thesis was to determine Tallinn's preschool teacher's opinions and expectations for theatre troupes performing in preschools. According to the aim of the thesis and research questions a qualitative study was conducted. In this study the data was collected with semi-structured interviews among six preschool teachers in Tallinn. The data was analyzed by means of a qualitative inductive content analysis. The results showed that teachers in general are satisfied with the choice of theatre troupes. The teachers considered important the purposefulness of the performance, how well the performance is comprehended by children, how inclusive educative and meaningful it is and how well it transmits values. In addition to these expectations the teachers thought that a good performance should include movement, music and appropriate props.

Key words: Children's theatre, theatre troupe, teacher's opinions, expectations for performances

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sissejuhatus	6
Teoreetiline ülevaade	7
Mõistete selgitused	7
Ülevaade varasematest uurimustest.....	8
Lasteteatri olemus ja olulisus	9
Ootused näitetrupile.....	10
Probleemid seoses näitetrupide etendustega.....	11
Etenduste kaasamine õppeprotsessi.....	12
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	13
Metoodika.....	14
Valim	14
Andmete kogumine.....	15
Andmete analüüsimine	16
Tulemused	19
Näitetrupide etenduste sobivuse üle otsustamine lasteaias.....	19
Etenduste lõimimine õppeprotsessi	20
Lasteaiaõpetajate arvamused lasteaias esinevate näitetrupide etenduste kohta.....	21
Lasteaiaõpetajate ootused lasteaedades esinevate näitetrupide etendustele	23
Arutelu.....	25
Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus	28
Tänuõnad	28
Autorsuse kinnitus.....	28
Kasutatud kirjandus.....	29

Lisa 1. Meil lasteaedadele ettepanekuga uuringus osalemiseks.....	1
Lisa 2. Intervjuu kava.....	2
Lisa 3. Väljavõte transkriptsioonist.....	4
Lisa 4. Väljavõte uurijapäevikust.....	5

Sissejuhatus

Teater aitab arendada kriitilist mõtlemist, kunsti tõlgendamisoskust ja eneseväljendusoskust, olles lastele üheks esimeseks kokkupuuteks kunstiga (Avestik, 2003; Kuurme, 2003; Nicholson, 2009). Etendused panustavad oluliselt inimeste ja kultuuri kujundamisse, suunates läbi mängitava vaatajate emotsioone (Toikka, 1996). Rämmann (2015, lk 25) on toonud välja, et „teatrietendusel on tähtis roll emotsionaalse intelligentsuse arendamisel, sest teatris kinnistatakse ja arendatakse enda ning teiste emotsioonide märkamist ning äratundmist.“

Teatrietenduste olemuse mõistmiseks tuleb neid ise näha ning etenduste vaatamine annab vajalikud eelteadmised, kuidas ennast ise draama kaudu väljendada. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on valdkonna „keel ja kõne“ õppetegevuste planeerimise juures välja toodud dramatiseerimine kui üks suunav tegevus kirjanduse mõistmiseks ja hindamiseks. Draama kaudu õpivad lapsed ennast paremini väljendama, arendavad esinemisoskust ja keelekasutusoskust. Draama kaudu on võimalik edasi anda õpetlikku ja meelelahutuslikku sisu ning uudsete mõtete esitamise kaudu rikastada kultuuri üldiselt (Loorits, 2003). See annab ka vabaduse näidata oma loovust ja spontaansust ning pakub mõtlemisainet ja arutlustemasid (Guner & Guner, 2012; Sæbø, 2011). Eelnevast lähtuvalt saab väita, et draamaõpetus on oluline nii laste arenguks kui ka kultuuri edendamiseks. Ettekujutuse etendustest ja näitlejatööst loovad erinevad näitetrupid (Avestik, 2003), samas on need ka draamaõppe eelteadmiste kujundajad, mistõttu on oluline, et etendused vastaksid õpetajate ja muidugi ka laste ootustele.

Lasteaegades esinevatele näitetruppidele esitatavaid nõudeid on vähe uuritud ja üldiselt on lasteteatrile pööratud vähe tähelepanu (Avestik, 2003; Schonmann, 2006). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on mainitud teatris käimist kui ühte võimalust väljaspool lasteaeda luua lapsi huvitav olukord. Selles dokumendis on toodud välja dramatiseerimise olulisus, kuid kordagi ei ole mainitud lasteaegades toimuvaid lasteteatri etendusi. Lastetendustel on aga oma osa lasteaegade aastaplaanides. Keeruliseks muudab olukorra see, et lavastuste kohta ei saada enne etendust piisavalt infot ning etenduse sobivuse kohta saab otsuse langetada alles pärast selle nägemist (Viira, 2012). Lasteteatri etenduste puhul on peetud oluliseks seda, et need ei oleks sisutud ning rekvisiidid ja lavakujundus oleksid etenduses rakendatud ja sellesse sobivad (Pauts, 2012; Reason, 2010; Tammaru, 2015).

Selliseid uurimusi on Eestis vähe, mille keskmeks on lasteaias esinevate näitetruppide etendused ja ootused nendele etendustele. Teaduskirjanduses ja uurimustes on arvestatud

lasteaedades esinevate näitetruppide etenduste sobivust, kuid ei ole piisavalt uuritud, missuguste kriteeriumite alusel lavastusi lasteaedadesse valitakse ja mida peavad lasteaiaõpetajad etenduste juures oluliseks. Lasteaiaõpetajate ootuseid näitetruppide etendustele on toodud siiani välja vaid Tartu lasteaedade näitel Ermo Pautsi töös, kus ilmsesid ka mitmed probleemid, mida võiks uurida laiemalt. Selle töö uurimisprobleemiks on asjaolu, et Eestis ei ole piisavalt ega laiialdaselt uuritud, kuidas toimub näitetruppide sobivuse määramine lasteaias esinemiseks ja mida peavad lasteaiaõpetajad etenduste juures oluliseks.

Uurimisprobleemist tulenevalt on selle töö eesmärgiks välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja ootused lasteaedades esinevatele näitetruppidele Tallinna lasteaiaõpetajate näitel. Selles töös peetakse oluliseks keskenduda neile näitetruppidele, kellel puudub oma kindel teatrimaja ja keda peetakse vabakutselisteks, sest just need trupid esinevad lasteaedades. Uurimus annab ülevaate õpetajate arvamustest ja ootustest, mille alusel on võimalik tuua välja ühtsed kitsaskohad, mis vajaksid parendamist.

Bakalaureusetöö on jaotatud neljaks peatükiks. Esimeses peatükis antakse teemast teoreetiline ülevaade, toetudes varasematele uurimustele ja teaduskirjandusele. Esimese peatüki lõpus sõnastatakse töö eesmärk ja püstitatakse uurimisküsimused. Teises peatükis kirjeldatakse ja põhjendatakse kasutatud uurimismeetodeid ning ühtlasi selgitatakse uurimuse ülesehitust ja teostust. Kolmandas peatükis esitatakse ülevaade uurimuse tulemustest ja nende analüüsist. Neljandas peatükis arutletakse saadud tulemuste üle, tuues paralleele teoreetilises osas välja toodud seisukohtadega ja esitatakse vastused püstitatud uurimisküsimustele.

Teoreetiline ülevaade

Mõistete selgitused

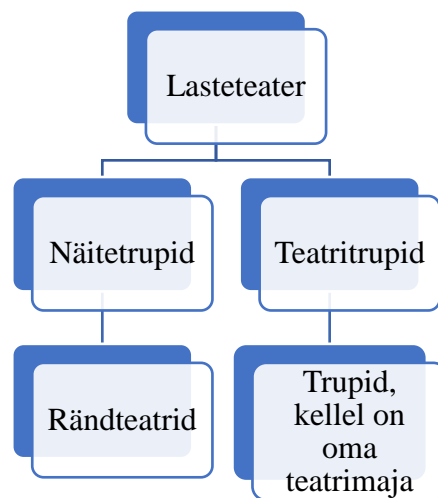
Teatrikunst ehk näitekunst on kunstiliik, kus näitleja(te), lavastaja jt. koostöö tulemusena sünnib publikule vahetult etenduv vaatemäng (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009).

Lasteteatri mõistel on kaks selgitust. Üks tähendus on teater, mille etendused on mõeldud lastele ja teisena mõeldakse selle all teatrit, kus näitlejateks on lapsed ise (Goldberg, 1974; Rämmann, 2015; Schonmann, 2006). Enamasti on lasteteatri mõistet kasutatud täiskasvanute poolt lastele tehtavate etenduste tähistamiseks (Avestik, 2003; Goldberg, 1974; Reason, 2010). Selles töös mõeldakse lasteteatri all teatrit, kelle etendused on suunatud lapsublikule.

Näitetrupid on rändteatrid, kellel puudub oma teatrimaja. Etendusi antakse erinevates paikades, sealhulgas ka lasteaedades. Neil puudub kindel mängukava, sest etendusi antakse vastavalt nõudlusele.

Draamaõpetusel on näitekunsti kaks tähendust: draama kui tegevuslik õppimine ja draama kui teatriõpetus (Pullerits, 2004).

Selles töös on kasutatud mõistet näitetrupp. Näitetrupi mõistet aetakse tihti segamini teatritrupi mõistega. Näitetrupi ja teatritrupi erinevust selles töös selgitab joonis 1.

Joonis 1. Näitetruppide ja teatritruppide erinevus

Ülevaade varasematest uurimustest

Kadriliis Rämmann (2016) viis oma magistr töö raames läbi uurimuse, kus hindas lasteetendusi loodud hindamismudeli järgi. Uurimuse tulemusena sõnastas Rämmann ka hea lasteteatri mõiste, mida pole teistest uuringutest välja tulnud. Rämmann (2016, lk 69) kirjutas, et „hea lastelavastus pakub esteetilise väljendusviisiga emotsionaalsel kujul intellektuaalseid teadmisi, unustamata seejuures sotsiaalset sõnumit ning publiku kõlbelist harimist.“

Jaanika Tammaru (2015) leidis oma lõputöös, et hea lasteteatri tegemiseks on oluline nii suhe publikuga kui ka trupi suhtumine oma töösse. Tema lõputöös on lisaks välja toodud ka materjalikasutuse (rekvisiitide ja dekoratsioonide) olulisus lasteteatri juures. Sobivate dekoratsioonide ja rekvisiitidega on võimalik etenduse sisu paremini publikuni tuua.

Teatrit lasteaias on uurinud ka Signe Viira (2012) kelle töö eesmärgiks oli tutvustada lastele tehtava teatri peamisi printsiipe ning analüüsida nelja Tartu Kesklinna Lastekeskuses etendatud lavastust. Lisaks soovis autor anda lühiülevaate hetkeolukorrast lastele tehtavas teatris, keskendudes lasteaedades mängivatele truppidetele. Näiteks leidis Viira, et infot lasteaedades esinevate näitetruppide lavastuste kohta on vähe või puudub see mõne trupi puhul üldse ning, et etenduse väärtus selgub alles pärast etenduse nägemist.

Selle tööga sarnase uurimuse on viinud läbi Ermo Pauts (2012), kes uuris Tartu lasteaedade rahulolu lastele mõeldud näitetruppide esinemistega. Tema uurimistöös tuli välja, et lasteaiad peavad näitetruppide etendustes üheks peamiseks probleemiks etenduste sisupuudust ja laialivalguvust ning laste vanusega mitte arvestamist. Etendused, mis sobivad 2-aastastele, ei sobi enamasti 7-aastastele ja vastupidi. Hea etenduse juures peab Pauts oluliseks nii läbimõeldust, liikuvust kui ka head diktsiooni ja keelekasutust.

Lasteteatri olemus ja olulisus

Lasteteatri etenduste kohta on mitmeid erinevaid seisukohti. Goldbergeri (1974) on väitnud, et lasteteater erineb täiskasvanutele mõeldud teatrist üksnes selle poolest, et publikuks on lapsed. Schonmann (2006) pakub välja hoopis teistsuguse vaatepunkti. Ta leiab, et selline arvamus ongi põhjuseks, miks lasteteater pole palju edasi arenenud ning selline seisukoht võib vähendada näitlejate ja lavastajate kujutlusvõimet ja huvi lastele sobivate kunsti esitamise viiside otsimiseks.

Lasteteater võimaldab lühikese ajaperioodi jooksul tuua vaatajateni terve loo koos probleemide ja nende lahendustega. Publikule annab see võimaluse vaadelda erinevaid olukordi teisest vaatenurgast ning seeläbi õppida tõmbama paralleele oma eluga. Erinevad probleemilahendused lasteteatris võivad aidata lastel lahti harutada elulisi olukordi - kui laps näeb teatris mingi probleemi lahendust, siis ta saab aru, et olukorda saab lahendada või selgeks mõelda ka teiste, väljamõeldud tegelaste abil (Goldberg, 1974; O'Neill, 2005; Omer, 2002).

Etendused annavad publikule elamuse ja pakuvad etendusejärgset mõtlemisainet. Oluline on see, et heale lasteteatrile omaselt avardaks etendus publiku esteetilist taju (Rämmann, 2016). Rait Avestik (2003) nendib, et ebakvaliteetsete näidendite etendamine mõjutab lapsi ka hilisemas elus. Nähtud halb etendus võib põhjustada selle, et lapsel kaob huvi teatri vastu või ei jõua see huvi tekkidagi. Varajane draamaõpe aitab tõsta laste

teadlikkust, mis aitaks lastel paremini eristada halvemat etendust paremast. Draamaõpe aitaks lastel teatrietendusi paremini mõista ning ka analüüsida (Avestik, 2003; Goldberg, 1974; Schonmann, 2006). Mõne kehvema etenduse puhul võib laps juba ise mõistma hakata, et selline ei peaks üks etendus olema.

Teatril on suurem mõju lastele kui täiskasvanutele. Noorena saadud teatrikogemused aitavad kaasa nii isiksuse kui ka sotsiaalsete oskuste arengule, olles hilisema teatris käimise harjumuse kujundajaks (Hughes, 2007). Lapsed puutuvad enamasti esmakordselt teatriga kokku lasteaedades esinevate näitetruppide kaudu, mistõttu on need trupid ka üheks laste arengu mõjutajateks.

Ootused näitetrupile

Reason (2010) kirjutab, et kuigi on võimalik rääkida lasteteatri õpetlikust poolest, puuduvad selle kohta kindlad tõendusmaterjalid. Seda eelkõige sellepärast, et on keeruline mõõta vahetu kunstilise tegevuse kasu, kui ei ole kindlaid nõudeid ega kriteeriumeid. Seetõttu oleks loomulik, et lasteaiaõpetajad vaataksid näitetrupi poolt pakutavat etendust kriitilise pilguga. Nad peaksid välja selgitama, kas etenduses edasi antav sõnum on lastele oluline, kas see sõnum on ka õpetajate meelest vajalik ja kas etendus on lastele üldse mõistetav. Näitetruppide juures on tähtis see, et nende repertuaar oleks mitmekesine ja avaldaks lastele mõju (Avestik, 2003).

Näidendi tegevust viivad edasi tegelased, keda mängivad näitlejad (Tonts, 2016). Sellest saab järeldada, et näitetruppide juures on oluline, milline on näitlejate suhtumine oma töösse. Eriti oluline on see, et näitetrupid suudaksid publikuni tuua hea etenduse, mis edastaks mingi probleemi lahenduse, tekitades lastes huvi ja ärgitades neid hiljem teema üle arutlema (Reason, 2010; Tammaru, 2015). Arutluste käigus saavad lapsed läbi arutada erinevate probleemide lahendused ja leida õpetaja abiga nähtud teguviisidele põhjendused. Näitetrupid ei tohiks esinedes ja lavastusi välja mõeldes lähtuda arusaamast, et igal etendusel on potentsiaali tekitada koheseid positiivseid muudatusi laste mõtlemises ja käitumises (Klein, 2005).

Lapsed vajavad etenduse käigus ja/või pärast, kellegi abi, et selles toimuv lahti mõtestada (Schonmann, 2006; Goldberg, 1974; Reason, 2010). Tihti on vaja vaid paarilauselist lisaselgitust etenduses toimuva kohta. Etendus, mis jääb mõistetamatuks, ei oma mingit väärtust. Mistõttu on etenduse lastele edastamisel oluline ka keeleline korrektsus.

Ermo Pauts (2012) leidis oma uurimuses, et hea etenduse juures on oluline õige ja lastele arusaadav keelekasutus ning selge diktsioon (Pauts, 2012). Hääletoon annab publikule toimumast infot, mis aitab etendatavast paremini aru saada (Viira, 2012).

Avestik (2003) arvab, et lastele esinevaid näitetruppe ei väärtustata ehk piisavalt, kuna ei arvestata, et lasteaedades esinevad rändteatrid jõuavad tihtipeale nendesse kohtadesse, kuhu riiklik teater oma etendustega ei jõua. Samas väidab Simmo (2016), et lasteaedades esinevatele näitetruppidele pööratakse üha rohkem tähelepanu ja murekohtadena tuuakse välja ikka ühtesid ja samu asju. Oluline on see, et näitetrupid areneksid ja arendaksid ennast pidevalt edasi.

Probleemid seoses näitetruppide etendustega

Näitetruppidel on üsna keeruline oma lavastuste juures muudatusi teha, kuna napib infot selle kohta, milliseid muudatusi oleks vaja teha ja mida lasteaiad sooviksid näha. Selle üheks põhjuseks on see, et lasteteatrite lavastuste kohta ei ole palju kriitikat või puudub see üldse (Linder, 2013; Viira, 2012). Kriitika puudumise põhjus pole teada. Huvi lasteteatrite vastu on hakanud tõusma viimaste aastate jooksul, sest on märgata lasteteatri temaatika esile kerkimist muu teatri kõrval. Seda huvi näitlikustab tõik, et viiakse läbi erinevaid üritusi ja kirjutatakse vähesel määral ka kriitikat (Rämmann, 2016). Peamine kriitika lasteteatri vallas käib enamasti siiski teatritruppide kohta.

Ühe probleemina näitetruppide puhul on välja toodud see, et on lavastused ei arvesta laste vanustega (Avestik, 2003; Pauts, 2012). Keeruliseks muudab laste vanusega arvestamise asjaolu, et ei ole võetud kasutusele ühist vanusejaotust alla seitsmeaastastele lastele ning arvamusi õige vanusejaotuse kohta on erinevaid (Rämmann, 2016). Näiteks Goldberg (1974) liigitab kõik alla seitsme aastased lapsed samasse vanuserühma. Väiksemateks vanuserühmadeks jaotamist alustab ta pärast seitsmendat eluaastat. Schonmann (2006) on lasteaiaealiste laste vanuselise liigitamise puhul alla kolme aastased lapsed jaotusest üldse välja jätnud ning jaotanud ülejäänud vanuserühmad vastavalt 3-5 aastased ja 6-12 aastased lapsed. Avestik (2003) aga väidab, et 5-6 aastased lapsed on arvatavasti kõige nooremad, keda saab üldse etendustega mõjutada.

Etenduste üheks oluliseks aspektiks on selle visuaalne külge. Mitmed autorid on toodud välja erinevaid probleeme just materjalikasutuses (dekoratsioonid ja rekvisiidid). Esemid on kas liiga vähe, neid ei kasutata etenduse käigus üldse või on tekkinud probleeme materjalide

üles seadmisega (Avestik, 2003; Pauts, 2012; Tammaru, 2015). Lasteaias on laste kujundlik mõtlemine alles arengujärgus, mistõttu on kasutatavad materjalid lasteteatris vajalikud.

„Kaemuslik-kujundilise mõtlemise etappi jõuab laps siis (tavaarengu korral neljandal eluaastal), kui ta suudab mõelda ka vahetult mittetajutavatest asjadest, s. o. toetuda kujutlustele ja lahendada probleem mõttelises plaanis ehk varem kogetut meenutades“ (Häidkind & Kuusik, 2006, lk 19).

Etenduse juures on kindlasti oluline, et selle sisu oleks lastele huvitav ja jõuaks publikuni. Sisu lasteni viimiseks on hea kasutada lastele tuttavaid lugusid. Probleemiks võib osutuda see, et etenduse eesmärgiks on tihti lastele tervikliku loo ette kandmine, kuigi tegelikult eesmärgiks võiks olla loo mõtte edastamine suuremale osale publikust (Avestik, 2003; Schonmann, 2006). Etenduse käigus ei pea lapsele kindlasti kogu sisu mõte selgeks saama, aga etendus peaks olema siiski piisavalt loogiliselt ette kantud, et sellele saaks tugineda hilisem arutelu.

Etenduste kaasamine õppeprotsessi

Näitetruppide etenduste andmise eeliseks lasteaias on see, et lapsed on neile tuttavas keskkonnas ning väiksem ruum ja seltskond tekitavad soodsa õpikeskkonna (Avestik, 2003; Visnap, 2000). Etenduse kaasamine õppeprotsessi ei ole iseenesest keeruline, kuna teemast olenemata on võimalik viia lastega läbi arutelusid ja teha loovtöid. Etenduse juures ei ole oluline, et lapsed kõigest aru saaksid, vaid see, et etendus ärgitaks neid küsimusi küsima. Arutelude juures on aga tähtis arusaadav keelekasutus (Pauts, 2012). Etenduse kaasamise õppeprotsessi muudab komplitseeritumaks see, et õpetajatel jääb vähe aega hilisema tegevuse planeerimiseks, sest etenduse sisu kohta on info vähene või puudub see üldse.

Lasteaedades puudub ühine ettekujutus näitetruppide etendusi toetavatest tegevustest. Õpetajad mõtlevad küll soovi korral välja etendusega seotud tegevused, kuid enamasti puuduvad neil oskused ja kogemused teatri valdkonna temade lõimimiseks õppetegevustesse (Oomer, 2002; Reason, 2010). Oluliseks aspektiks lasteteatrite juures on ka see, et etenduste valijateks oleksid inimesed, kes suudavad hinnata etenduse väärtust lastele ning hiljem tagada teatrietenduse sisu jõudmist lasteni (Avestik, 2003; Schonmann, 2006).

Õpetaja roll ei ole oluline ainult lavastuse valimise või hilisema arutelu läbiviimise juures. Õpetajal endal peaks olema selle teema vastu huvi ja ta peaks olema ka piisavalt enesekindel, et edastada teadmisi valdkonnast, milles ta pole vastavat haridust omandanud või

koolitust saanud (Reason, 2010; Wilson et al, 2005). Etenduse sisu selgitamise juures on väga tähtis hilisem arutelu, kuid vähem oluline ei ole ka etendusele eelneva selgitustöö tegemine. Lastele tuleks selgitada, mis on teater ja milleks on etendused vajalikud ning neile tuleks õpetada sedagi, kuidas peab etenduse ajal käituma. Lasteaias tuleks lastele tutvustada teatris kehtivat käitumistava (Schonmann, 2006; Goldberg, 1974).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Autorile teadaolevalt on Eestis uuritud õpetajate ootuseid näitetruppidele ainult Tartu lasteaiaõpetajate näitel. Mitmel pool uuringutes ja teaduskirjanduses on arutletud näitetruppide etenduste sobivuse üle lasteaedades esinemiseks, kuid pole uuritud, kuidas otsustatakse näitetruppide sobivuse üle lasteaedades esinemiseks.

Uurimisprobleemist tulenevalt on selle bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja ootused lasteaedades esinevatele näitetruppidele Tallinna lasteaiaõpetajate näitel. Eesmärgi täitmiseks sõnastati järgnevad uurimisküsimused:

1. Mille alusel otsustatakse näitetruppide sobivuse üle lasteaias esinemiseks? Etenduste juures on oluline, et sellel oleks sisu, mis ärgitaks lapsi mõtlema ja tõstataks soovi etenduse üle arutleda (Pauts, 2012; Reason, 2010). Tähtis on etenduste juures ka dekoratsioonide ja rekvisiitide kasutamine nii, et need sobiksid kokku etenduse sisulise poolega ning nende kasutamine etenduse vältel oleks põhjendatud (Tammaru, 2015). Välja on toodud ka vanusega arvestamise olulisust, olgugi, et ühtset vanuselist jaotust ei ole välja kujunenud (Avestik, 2003; Pauts, 2012; Rämmann, 2016).
2. Kuidas lõimitakse etendusi õppetegevuste protsessi? Tähtis on see, et etenduste sisu jõuaks lasteni ja seetõttu on oluline lastega arutledes lahti mõtestada etenduses toimunu (Avestik, 2003; Reason, 2010; Schonmann, 2006). Vähemoluline ei ole ka etendusele eelnev arutelu, milles oleks oluline tutvustada lastele teatri olemust ja olulisust. Eelneva vestluse käigus on tähtis teha lapsed tuttavaks ka teatris kehtivate käitumistavadega (Schonmann, 2006; Goldberg, 1974).
3. Millised on õpetajate arvamused näitetruppide esinemise kohta? Pauts (2012) uuringus toob probleemidena välja etenduste sisupuuduse ja laste vanusega mitte arvestamise. Sageli puudub kriitika näitetruppide ja nende etenduste kohta, mistõttu on keeruline otsustada nende sobivuse üle lasteaias esinemiseks (Avestik, 2003; Linder, 2013; Viira, 2012).

4. Millised on õpetajate ootused teatrile lasteaias? Õpetajate roll etenduste kõrval on suur, kuna nad saavad aidata selle sisu paremini lasteni tuua, mistõttu on olulised ka õpetajate ootused etendustele. Etenduse sisu paremaks mõistmiseks on lastel vaja abi sisu lahti mõtestamiseks (Goldberg, 1974; Reason, 2010; Schonmann, 2006).

Metoodika

Käesolevas töös uuritakse lasteaiatõpetajate arvamusi ja ootusi. Lähtudes uurimuse eesmärgist ja uurimisküsimustest, on selles bakalaureusetöös kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivse uurimismeetodi abil on võimalik tõlgendada ja mõista üksikindiviidide arusaamu ja arvamusi (Denzin & Lincoln, 2017; Õunapuu, 2014). Eelkõige kasutatakse meetodit väikese hulga inimeste vaadete kaardistamiseks (Laherand, 2008).

Valim

Valimi moodustamiseks kasutati lihtsa juhuvalimi meetodit, kus igal valikuraami kuuluval indiviidil on võrdne võimalus saada valimisse valitud (Laherand, 2008; Õunapuu, 2012). Üksuste kogumit, millest valitakse välja valim, nimetatakse valikuraamiks (Õunapuu, 2012). Selles uurimuses kuulusid valikuraami Tallinna lasteaiad. Valim koosnes kuuest lasteaiast, kus igast ühest intervjueritavast ühte lasteaiatõpetajat. Lasteaiad asusid viies erinevas Tallinna linnaosas. Intervjueritav õpetaja pakuti välja valimisse sattunud lasteaiast poolt. Laste vanused intervjueritud õpetajate rühmades varieerusid kahest aastast seitsme aastani. Konfidentsiaalsuse tagamiseks asendati uurimuses osalenud lasteaiatõpetajate nimed pseudonüümidega. Selle töö valimit tutvustab tabel 1.

Tabel 1. Intervjueritavate andmed

Intervjueritava nimi (pseudonüüm)	Töökoht	Laste vanus rühmas
Nele	Tallinn	5-6 aastased
Teele	Tallinn	6-7 aastased
Piret	Tallinn	3-4 aastased
Kerli	Tallinn	4-5 aastased
Saara	Tallinn	3-6 aastased
Mari	Tallinn	2-4 aastased

Valimisse sattunud lasteaedadega võeti ühendust meili või telefoni teel. Näidis lasteaedadele saadetud meilist ettepanekuga uuringus osalemiseks on välja toodud Lisas 1. Autor arvestas ka eetika reeglitega, et uuringus osalejaid mitte kahjustada. Tähtis on tagada uuringus osalejate konfidentsiaalsus ja anonüümsus ning tutvustada neid eelnevalt uurimuse eesmärkide ja toimumise korraga (Eetikaveeb, s.a). Enne intervjuud selgitati intervjuueeritavatele, mis on uurimuse eesmärk, kuidas saadud infot kasutatakse ja anti kinnitus, et uuritavate andmeid ei avalikustata ning need ei ole kõrvalistele isikutele kättesaadavad. Uuritavad said küsida soovi korral täpsustavaid küsimusi ning andsid seejärel suulise nõusoleku uuringus osalemiseks.

Andmete kogumine

Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega, mis võimaldab intervjuueeritaval vastata küsimustele vabas vormis (Lepik, Harro- Loit, Kello, Linno, Selg & Strömpl, 2014). Poolstruktureeritud intervjuu korral koostatakse eelnevalt intervjuu kava. Küsimustikus olevaid küsimusi on võimalus intervjuu käigus kohandada ning saadud vastuste täpsustamiseks saab küsida lisaküsimusi (Lepik, Harro- Loit, Kello, Linno, Selg & Strömpl, 2014). Selle uurimuse puhul koostati intervjuu kava bakalaureusetöö teooriast ning uurimisküsimustest lähtudes. Bakalaureusetöö Lisas 2 on esitatud intervjuu kava. Kava põhiosa jaguneks kolmeks:

1. Näitetruppide etenduste sobivuse üle otsustamine lasteaias ja etenduste põhjal läbi viidavad tegevused lastega. Antud osa küsimuste kaudu selgitati välja, kuidas otsustatakse, millises vanuses lapsed lähevad etendust vaatama; milliseid tegevusi viiakse etendusega seondult lisaks läbi ja kuidas otsustatakse näitetruppide etenduste sobivuse üle lasteaias esinemiseks.
2. Lasteaiaõpetajate arvamused lasteaias esinevate näitetruppide etenduste kohta. Teises osas selgitati välja, milliseid probleeme tuuakse välja näitetruppide esinemiste juures ja milliseid muudatusi on toimunud nende esinemiste juures. Lisaks paluti intervjuueeritavatel kirjeldada viimast nähtud etendust ja anda sellele oma hinnang, mis võimaldaks saada mahukamat ülevaadet ühest nähtud etendusest.
3. Lasteaiaõpetajate ootused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele. Kolmandas osas selgitati välja, kui tihti peaksid näitetrupid lasteaedu külastama ja mida peetakse hea etenduse juures oluliseks. Lisaks lasti õpetajal kirjeldada nende

jaoks ühte head lastele sobivat etendust. Kirjeldatud etendus võis olla mõni nähtud etendus või ettekujutus ideaalsest etendusest.

Enne põhiosa küsimusi küsiti õpetajatelt ka taustaandmeid. Need aitasid välja selgitada, kui tihti ja kui mitu erinevat näitetruppi neid eelmisel aastal külastas ja kui vanad lapsed käivad intervjueeritavate rühmas. Pärast põhiosa küsimusi anti intervjueeritavatele võimalus, midagi täiendavalt lisada või täpsustada.

Uurimuse usaldusväarsuse suurendamiseks viidi läbi ka prooviintervjuu. Prooviintervjuu eesmärgiks on kontrollida intervjuu küsimuste mõistetavust ja vajadusel viia küsimustes sisse muudatusi (Lepik, Harro- Loit, Kello, Linno, Selg & Strömpl, 2014). Parema ülevaate saamiseks intervjuu transkribeeriti ja seejärel analüüsiti ning viidi sisse muudatused. Küsimused jäid sisuliselt samaks, aga muudeti nende sõnastust. Prooviintervjuu andis kinnitust, et kõigile uurimisküsimustele on võimalik koostatud intervjuu kava abil vastuseid saada. Samuti aitas prooviintervjuu kavas olevaid küsimusi üheselt mõistetavaks muuta ja andis autorile parema ettekujutuse intervjuu läbi viimisest.

Pärast küsimustiku täiendamist lepiti kokku kohtumised kuue uurimuses osalenud lasteaiapäetajaga. Kokkusaamised toimusid intervjueeritud õpetajate töökohtades. Intervjuud viidi läbi 2017. aasta jaanuaris ja veebruaris. Õpetajatega võeti ühendust e-kirja või telefon teel. Intervjueeritavatele saadeti soovi korral üle vaatamiseks ka intervjuu kava. Enne intervjuud räägiti üle, milline on töö eesmärk, kuidas toimub intervjuu, küsiti luba intervjuu salvestamiseks ja selgitati, kuidas tagatakse intervjueeritava anonüümsus ning konfidentsiaalsus.

Intervjuud (kaasa arvatud prooviintervjuu) transkribeeriti. Selleks kasutati internetipõhist programmi *otranscribe*. Väljavõtte transkriptsioonist on esitatud Lisas 3. Transkribeerimise võimaldamiseks salvestati intervjuud diktofoniga, millest intervjueeritavaid eelnevalt teavitati ja nendelt selleks luba küsiti. Intervjueeritavatele pakuti võimalust oma transkriptsioon üle vaadata, kuid seda ei kasutanud ükski intervjuus osalenu.

Andmete analüüsimine

Andmete analüüsimiseks kasutati bakalaureusetöös kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Tööde puhul uuritakse tekstide sisu kui tervikut, kasutades uurimiseks kvalitatiivset sisuanalüüsi (Laherand, 2008). Selline sisuanalüüs võimaldab uurida osalejate mõtteid ja

tõlgendusi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul jaotatakse tekst osadeks ehk koodideks, et seda paremini mõista. Induktiivse analüüsi puhul lähtutakse saadud andmetest (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Induktiivse analüüsi korral saadud andmed kodeeritakse, luuakse alakategooriad ja seejärel jaotatakse need suuremateks peakategooriateks (Elo & Kyngäs, 2008). Andmete analüüs koosnes kolmest etapist, mida järgnevalt lühidalt kirjeldatakse.

Esmalt saadud andmed transkribeeriti täies ulatuses internetipõhise programmiga *otranscribe*. Helifaili lisamiseks oli vaja see eelnevalt arvutisse kopeerida ja seejärel lisada transkribeerimisprogrammi. Programm võimaldas muuta helisalvestise kiirust, mis aitas teksti võimalikult täpselt transkribeerida. Samuti võimaldas programm valida aja sekundites, mille võrra faili edasi või tagasi keritakse, mistõttu oli soovitud kohta helifailis kerge üles leida. Helifaili kuulati kaks korda, esimesel korral teksti transkribeerimiseks ning teisel korral vigade tuvastamiseks ja vajadusel intervjuueeritava poolt mainitud nimede pseudonüümidega asendamiseks. Ühe helisalvestise transkribeerimisele kulus viis kuni kuus tundi. Transkribeeritud teksti kogupikkuseks saadi 68 lehekülge.

Uurimuse läbiviimise ajal pidas autor ka uurijapäevikut. Päevik andis hea ülevaate intervjuude kulgemisest, tehtud kohandustest ja vestluste eripäradest. Uurijapäeviku pidamine aitas lahti mõtestada intervjuu käiku ning kaardistada need kohad intervjuus, millele autor pidi järgnevate vestluste ajal rohkem tähelepanu pöörama. Näidis uurijapäevikust on esitatud Lisas 4.

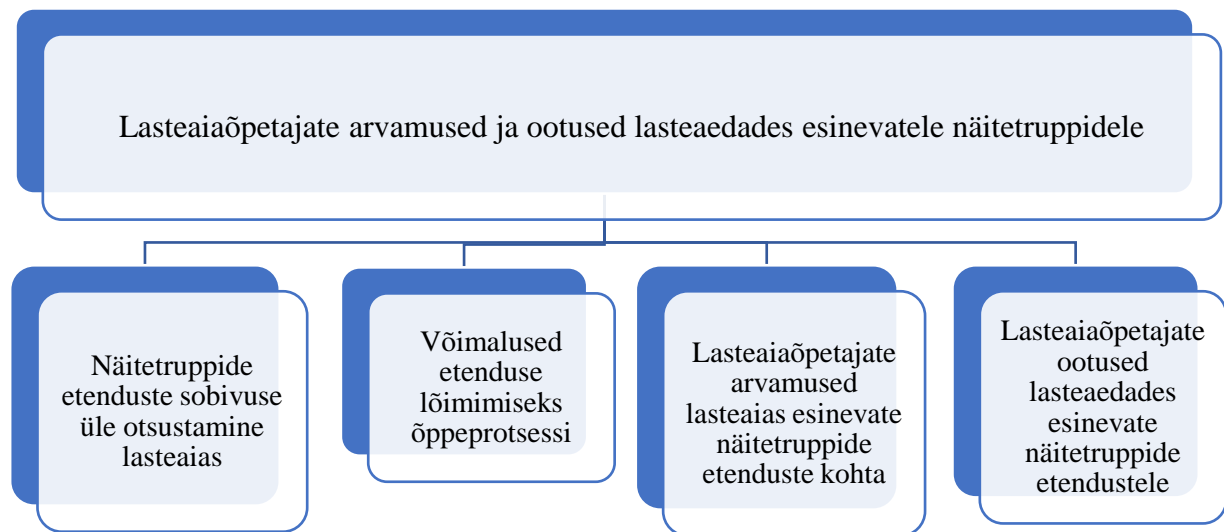
Teiseks etapiks oli andmete kodeerimine, milleks kasutati andmetöötlusprogrammi QCMap. Transkriptsioonide programmi lisamiseks oli vaja need salvestada .txt formaati. Seejärel loeti transkribeeritud tekstid üle ning valiti tähenduslikud üksused. Tähenduslikud üksused valiti vastavalt uurimisküsimustele ja selleks võis olla sõna või ka mõni pikem tekstilõik, mis sisaldas uurimuse jaoks olulist mõtet. Igale üksusele anti oma kood ning üksuse kordumisel erinevates transkriptsioonides tähistati see sama koodiga. See võimaldas hiljem sama sisuga osad liigitada ühe alakategooria alla. Korduskodeerimisel suuremaid muudatusi ei tehtud, aga muudeti mõne koodi sõnastust. Kodeerimise käigus kasutati ka kaaskodeerijat (isik, kes pole uurimusega seotud), mida on usaldusväärse tagamiseks soovitanud kasutada mitmed autorid (Creswell & Miller, 2000; Denzin & Lincoln, 2017). Kaaskodeerijaga kodeeriti andmeid eraldi ja seejärel tulemusi võrreldi ning leiti arutluse ja analüüsi käigus ühiselt lahendus.

Kolmandaks osaks oli kategoriseerimine. Samade koodidega osadest moodustati alakategoriad, mida näitlikustab tabel 2.

Tabel 2. Näidis koodidest alakategoriate moodustamisest

Koodid	Alakategooria
Liikuv tegevus Muusikaline tegevus Lastega suhtlemine etenduses	} Tegevused, mis lisavad õpetajate hinnangul etendusele väärtust

Peale alakategoriate loomist moodustati nendest neli suuremat põhikategooriat. Põhikategoriate moodustamist näitlikustab joonis 2.

Joonis 2. Põhikategoriate jaotus

Nende nelja kategooria alusel esitatakse järgnevalt uurimistöö tulemused. Tulemuste kinnitamiseks ja näitlikustamiseks kasutatakse tsitaate intervjuudest. Intervjuude teksti on vähesel määral toimetatud, vähendades kordusi ning täitesõnu ja häälikuid. Tsitaadist välja jäetud osa on märgitud /.../ ning kõik tsitaadid on esitatud kursiivis.

Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja ootused lasteaedades esinevatele näitetruppidele Tallinna lasteaiaõpetajate näitel. Andmeid analüüsidest tekkis neli peakategooriat:

1. Näitetruppide etenduste sobivuse üle otsustamine lasteaias
2. Võimalused etenduste lõimimiseks õppeprotsessi
3. Lasteaiaõpetajate arvamused lasteaias esinevate näitetruppide etenduste kohta
4. Lasteaiaõpetajate ootused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele

Saadud tulemused esitatakse järgnevalt peakategooriate kaupa. Igas osas on esitatud alakategooriate jaotus ning tsitaadid tulemuste tõendamiseks.

Näitetruppide etenduste sobivuse üle otsustamine lasteaias

Selgitades näitetruppide sobivuse määramise protsessi lasteaedades esinemiseks, tähtsustati eelnevate aastate kogemust. Neid näitetruppe, kelle etendused saavad halba tagasisidet enam lasteaeda esinema ei kutsuta ning vastupidiselt, trupid, kes saavad head tagasisidet palutakse esinema ka järgnevatel aastatel. Mitmes lasteaias oli tekkinud kindel näitetruppide nimekiri, keda uuesti esinema oodatakse.

Teele: Kuna palju aastaid on käinud meie lasteaias juba need näitetrupid ja siis me oleme nad üle vaadanud ((naerab)) ja siis selle järgi oleme nagu teinud nimekirja, et keda me pooldame ja keda me ise ei poolda.

Piret: No reeglina saavad hästi palju tagasi need, kes on varem käinud ja on meile kõigile väga meeldinud, siis, noh, kus on tagasiside olnud hea lastelt ja õpetajatelt.

Nele: Järgneval korral juba teab seda teatetruppi võtta või mitte, et siis on ikkagi mingisugune märge nagu paigas juba ja siis selle järgi saab ka juba otsustada /.../ kas võiks nagu tagasi kutsuda seda teatritruppi, et siis järgnevatel aastatel kasvõi

Esimesena otsustab näitetruppide sobivuse üle enamasti juhtkond, olles pakkujate vastuvõtjaks. Seejärel tutvustatakse neid õpetajatele ning otsuse kinnitab jällegi juhtkond.

Nele: Põhiline, kes otsustab, on ikkagi siis õppealajuhataja.

Piret: Kui tulevad mingid uued trupid peale, mis varem ei ole käinud, siis õppealajuhataja tutvustab neid meile esimesel koosolekul või siis, noh, järgmisel /.../ ja siis sealt valitakse järgmised.

Peale esinemisi annavad õpetajad näitetruppide esinemiste kohta tagasisidet kas kirjalikult või suuliselt. Õpetajad pidasid oma kaasatust näitetruppide sobivuse üle otsustamisel piisavaks. Õpetajad leidsid, et nad saavad etenduste kohta piisavalt oma arvamust avaldada, mida ka järgnevatel kordadel arvesse võetakse.

Saara: /.../ Pigem ikka otsustavad õpetajad, et ütlevad, et seda ei ole mõtet võtta, siis seda ei võeta /.../.

Nele: /.../ Kindlasti on ka see, et meil nagu on kombeks teha selline väikene tagasiside nendest etendustest, et kas meeldis ja mille poolest meeldis.

Piret: Iga etendus on aasta tagasisides /.../, mis me teeme iga aasta. Seal on nimekiri, kõik etendused nimeliselt ja see õpetaja, kes on tööl, annab hindeid ühest viieni siis, et viis meeldis väga ja üks siis ei meeldinud.

Mari: Meie saame lihtsalt öelda direktorile, kui on juba mingi teater olnud; kas meeldis või ei meeldinud, kas tõesti on vaja järgmine kord neid kutsuda või ei ole vaja.

Etendusi käivad vaatamas kõik lapsed. Erandiks on sõimerühmad, kelle valmisoleku üle etendustel osalemiseks otsustavad sõimerühma õpetajad. Arutledes näitetruppide etenduste sobivuse üle erinevas vanuses lastele, selgus, et osade õpetajate jaoks sobivad etendused kõigile ja teiste arvates mitte.

Teele: Leian et ei sobi /.../põhjendan seda sellega, et tihti lapsed saavad emotsiooni, aga ei saa aru tekstist, millest see etendus räägib.

Piret: Üldiselt nad on sellised, mis nagu sobivad kõigile, et ei ole nagu selliseid raskeid, et ma ei ole näinud, et meil oleks lasteaias teatris igav olnud lastel.

Etenduste lõimimine õppeprotsessi

Selgus, et enne etendust räägitakse lastele teatris kehtivast käitumistavast. Etendustega seotud tegevusi viiakse läbi pärast etendust, kuna eelnevalt pole enamasti piisavalt infot, mille põhjal tegevusi välja mõelda. Toetavate tegevustena toodi välja etenduse põhjal pildi joonistamist, voolimist, etenduse läbi mängimist ja arutelusid etenduse sisu üle.

Nele: Üks asi, mis nagu lastele aeg- ajalt väga meeldib on ise seda etendust läbi mängida või kasvõi seda ühte osa siis sellest etendusest /.../.

Teele: /.../ Peale etendust me laseme lastel emotsioonid paberile panna ehk kui me tuleme etenduselt, siis me räägime lastega läbi, mida nad etenduses nägid, mis neile meeldis ja mis nad sellest aru said, siis nad võtavad paberid ja joonistavad pildi sellest etendusest või voolivad /.../.

Piret: /.../ Käitumispoolt räägime rohkem enne etendust, et pärast on siis need sisu arutamised /.../.

Mari:(enne etendust)/.../ Tuletame meelde, kuidas me käitume teatris: istume rahulikult, ei karju, kui tahad midagi öelda oma naabrile, räägi sosinal ja kui etendus algab kõik plaksutavad.

Etenduste teemad ei kattu suuremas osas nädala ja kuu teemadega, aga leiti, et etendusi saab tavaliselt päeva teemaga siiski siduda. Arutledes õpetajate poolt läbi viidavate toetavate tegevuste üle selgus, et õpetajad peavad neid oluliseks. Õpetajate põhjendused saab jagada kolmeks:

1. toetavate tegevuste abil saab kontrollida, mis lastele meelde jäi;
2. toetavad tegevused toetavad laste keelelist arengut;
3. toetavate tegevuste abil selgitatakse välja laste arvamused etendustest.

Kerli: Siis saabki nagu noh aru, mis lastele meeldis ja mida oleks võinud seal veel olla ja üldse, et nad /.../ räägiksid nagu oma kogemustest vaata, meenutaksid seda ja see ju rikastab seda sõnavara ja kõnet kõike nagu.

Saara: Selle järgi saab aru, et kuidas see etendus nüüd lastel nii öelda peale läheb.

Lasteaiaõpetajate arvamused lasteaias esinevate näitetruppide etenduste kohta

Õpetajad tõid etenduste juures välja nii häid kui ka halbu külgi, kuid näitetruppide valikutega ollakse siiski üldiselt rahul. Põhjusena toodi välja seda, et on tekkinud kindlad näitetrupid, keda iga-aastaselt tagasi kutsutakse. Halvaks peetakse neid näitetruppide etendusi, mille sisulise ja ka visuaalse poolega pole vaeva nähtud.

Saara: /.../ Muidugi kostüümid ja need lavakujundus ja dekoratsioonid, et ei ole ka mütsiga lööma tulnud, et on ikka vaeva nähtud, et mitte niimoodi, et panen mingi asja endale selga ja vaatame siis, kuidas hakkama saada.

Nele: Mina isiklikult olen küll rahul, et siin võib olla, jah, möödunud aastate kogemuste põhjal on ka olnud kindlasti selliseid väljalangejaid, et võibolla lihtsalt, jah, etendus tehakse /.../ lihtsalt ära tegemise pärast või siis- nii-öelda raha pärast.

Teele: Ma arvan, et meie majas on positiivne, kuna meie oleme oma valiku teinud näidendite ja truppide suhtes, et siis me teame, mida enam vähem mõni trupp teeb.

Meeldivana töid õpetajad välja laste etendusse kaasamise. Näidetena toodi välja ühiseid liikumistegevusi ja ühislaule. Samuti toodi välja, et positiivne on see, kui etendus annab edasi mingit sisu ja sõnumit.

Piret: Mulle meeldib, kui see etendus annab edasi mingit sisu ja mingit sõnumit, millest mina saan nagu edasi minna. Just et on väärtustel põhinev etendus, et headus võidab selle kurja ja halb jääb heale alla ja et pigem nagu see, mis lapsi mõtlema ja edasi analüüsima paneb, et see on kõige tähtsam.

Saara: /.../ Ja see täitsa meeldib mulle sellepärast, et laps saab korra püsti tõusta, saab selle laulu kaasa laulda ja teha liigutusi, jälle maha istuda, et ta tunneb ka, et ta on nagu osa sellest.

Mari: Kui on mäng lastega /.../ siis kui on laulud ja kui on nalja

Peamiselt peeti probleemiks seda, kui etenduse sisu on arusaamatu ning ei sisalda õpimomenti. Probleemidena toodi välja ka liiga vaikset häält, tegelaste liigset juttu ning seda, kui lapsi etendustesse ei kaasata.

Piret: Just see häälekasutus ja tal ei olnud seda intonatsiooni ja selline monotoonne nagu natuke, et teised mängisid ühe näitleja üle /.../.

Kerli: Võibolla see, kui sisu on natukene arusaamatu vaata või tahetakse midagi teaduslikku rääkida väga pikalt, et noh lastele tuleb nii öelda laste keeles läbi mängu seda rääkida /.../.

Mari: Kui on väga palju juttu, kui lihtsalt räägivad, kui ei toimu väga palju, noh näiteks lihtsalt seisavad kaks inimest ja väga palju räägivad omavahel, seletavad midagi, aga ei näita, ei mängi.

Etendustega toimunud suuri muudatusi välja ei toodud, aga leiti, et etendused on muutunud ajapikku pigem paremaks. Toodi välja, et etendused on läinud kaasaegsemaks, õpetlikumaks ning nendesse on lisandunud rohkem liikuvaid tegevusi. Arutledes, mida oleks võinud etenduste juures teisiti teha, leiti, et võiks kasutusel olla veelgi rohkem laulu ja pillimängu.

Piret: Laul, pillid. Laul ja pillid jah, et see nagu teeb selle etenduse rõõmsaks, et lihtsalt sõnaga ei saa /.../.

Saara: Noh, ütleme, need, kes on need head olnud need on ikka head, neid halbu ei ole enam võtnud, et otseselt nagu neid muutusi, no kui siis jah, et on tulnud juurde need liikumismomendid, mida võib-olla siin aastaid tagasi ei olnud. Siis ikkagi istusid lapsed kogu selle aja ära lihtsalt /.../.

Kerli: /.../ Lihtsalt ütleme, et need on sama head nagu kui olid, vaata, nad ei ole oma kvaliteeti alla lasknud, et pigem on nad siis ikka nagu tublimaks läinud, et selles mõttes, et ei ole nagu tulnud lasteaeda ütleme käega lööma.

Lasteaiaõpetajate ootused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele

Tulemused näitasid, et õpetajad peavad piisavaks, kui näitetrupid külastavad lasteaeda korra kuus. Nad leidsid, et tihedam külastus muutuks vanematele kulukaks ning laste huvi teatri vastu langeks. Harvemal külastust peeti aga liiga väheseks.

Saara: No rohkem läheb nagu natukene, ütleks, et tüütavaks, sest me teeme ise ka /.../ kahe kuu järgi jäi väheks, et täitsa tunda oli, et nagu jäi väheks /.../ et kõik lapsed ei käi ju kohal alati, kui on teater. Juhtub niimoodi, et laps jääb haigeks ja kui on üle kahe kuu see teater /.../ siis võibolla mõni laps näeb sellest ainult kahte etendust või ühte sest on juhtunud, kas ta on reisil, kas ta on haige, kas on ta trenni läinud /.../.

Selgus, samuti see, et etenduse sobivuse üle otsustatakse suuresti laste tagasiside põhjal. Vaadeldakse, kuidas lapsed etenduse ajal käituvad ning mida nad peale etendust sellest räägivad. Õpetajad ise hindavad etenduse juures seda, et etendus oleks kaasahaarav ja sisaldaks õpimomenti.

Nele: /.../ Et millepärast ma näen, et lastele tõesti meeldib, ongi see, kuidas lapsed teatris käituvad. Kas kuulatakse, vaadatakse silmad suured ja kõrvad lahti või keegi mingisugust piiksu vahekommentaari kuskil ei räägi või sõbraga ei hakka kõrvuti rääkima lihtsalt omadest asjadest, aga ollaksegi seal tükis sees /.../.

Teele: /.../ Kui ma saalis istun, siis selle järgi, kuidas lapsed seda vaatavad, kui hästi nad selle sellega kaasa lähevad, kas nad istuvad vaikselt, kas nad hakkavad kohe nihelema /.../.

Mari: Lapsed vaatavad suure huviga, suu lahti ja siis teevad kõik järgi, mida pakub see tegelane ja mängib temaga koos, vot see on siis tõesti hea ja kui pärast räägivad sellest palju. Sest kui laps juba õhtul ei mäleta, mis seal oli, kas oli üldse teater või mitte, siis ei olnud huvitav, aga kui ta pärast õhtul /.../räägib emale, /.../ tead, mis seal oli teatris, ma nägin, vot siis on tõesti super.

Hea lastele sobiva etenduse juures, peeti oluliseks etenduse arusaadavust, õpetlikkust, väärtuste edastamist, eesmärgistatust, kaasahaaravust ja sisukust. Näitlejatöö juures tähtsustatakse head diktsiooni ja teksti edastamise oskust. Lisaks peeti vajalikuks ka seda, et etendus sisaldaks liikumist, muusikat ja vahendite asjalikku kasutust.

Nele: /.../ Hea etendus ongi kindlasti see etendus, mis kutsub lapsi kaasa vaatama ja kuulama, et lastel igav ei oleks, et oleks laste jaoks nagu hästi põnev ja sisukas ja noh tagasisidena siis kindlasti, et millest on rääkida /.../.

Teele: Hea etenduse juures oluliseks pean seda, et tekst jõuab lasteni, on palju näitlikku materjali ja lapsed on mõttega kogu aeg kaasatud ja etenduse keskel on lastele mingi virgutus või mingi mäng, kus nad korraks saavad püsti tõusta ja midagi teha /.../.

Piret: /.../ Kus on õpetlik osa, kus on laulu, kus on pillimängu, kus on rõhutatud siis nendele väärtustele. Kus lapsed saavad naerda, midagi kaasa teha, siis kus on toredad näitlejad, kes lastele meeldivad /.../.

Saara: /.../ see, et on korrektne tekst, et ta peab ikka, mõisted peavad õiged olema, diktsioon, hea kuuldavus, hea arusaamine tekstist /.../.

Õpetajad soovisid etendustes näha ka muudatusi ja tõid välja, et rohkem võiks kasutada näitlikke vahendeid ja seda, et etenduse tegemise eesmärgiks oleks etenduse kaudu lastele midagi edasi anda. Lisaks rõhutati mitmel korral, et võiks olla rohkem etendusi klassikaliste lugude põhjal või tuntud tegelastest.

Teele: /.../ Muutusi, no võib-olla ongi see, et näitlikke vahendeid oleks neil rohkem ja et see etendus oleks sisu poolest natukene lihtsam lasteaialastele /.../.

Kerli: /.../ Võiks vahest olla ka nii öelda tuttav tegelane kasvõi /.../.

Saara: /.../ Selle klassika on nad ära unustanud, aga ma arvan, et kas seda klassikat on vist väga raske mängida kahel kolmel inimesel /.../.

Uurimuse käigus selgus, et õpetajad peavad näitetruppide esinemisi lasteaias oluliseks. Intervjueeritavad leidsid, et etenduse vaatamise muudab lapsi loovamaks, tekitab lastes huvi teatri vastu ja pakub tavapärasest päevast erinevat kogemust.

Teele: /.../ ma arvan, et ta mängib väga olulist rolli /.../ ongi ju tore kui, nad näevad kellegi teise poolt tehtud näitemänge teise nurga alt /.../.

Piret: Muidugi ma pean oluliseks, loomulikult. Pean juba sellepärast oluliseks, et seal see tekitab lastes endas loovust, et ta tahab ise teha /.../.

Kerli: /.../ Oluline minu arust küll, et lapsed kogevad jälle midagi muud /.../.

Saara: Ja ma arvan, et kindlasti ta tekitab mingit huvi, kui sellega jätkata, kui ka kooli ajal näiteks on õpetaja, kes viib lapsi teatrisse ja kodu /.../.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, millised on õpetajate ootused ja arvamused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele Tallinna lasteaiasõpetajate näitel. Uurimuse tulemused kehtivad vaid uuritavate puhul ja need ei ole üldistatavad. Eesmärgi täitmiseks sõnastati neli uurimisküsimust, millele saadi uurimuse käigus vastused.

Esimese uurimusküsimusega sooviti teada saada, mille alusel otsustatakse näitetruppide sobivuse üle lasteaias esinemiseks. Selgus, et pakkujate vastuvõtjateks ja esimesteks otsustajateks on enamasti juhtkond, aga õpetajad peavad oma kaasatust otsustamise protsessi juures siiski piisavaks. Eelnevate aastate kogemuste ja õpetajate arvamuste põhjal otsustatakse, kas näitetruppi oodatakse veel lasteaeda esinema. Sobivuse üle otsustamine on üsna keeruline, kuna näitetruppide ja nende etenduste kohta ei ole eelnevalt saadaval piisavalt informatsiooni. Samale järeldusele on jõudnud ka teised uurijad, sest kriitika ja info puudumist etenduste kohta on toodud probleemina välja mitmel pool kirjanduses (Avestik, 2003; Linder, 2013; Viira, 2012).

Õpetajad tõid välja, et etendusi käivad lasteaedades vaatamas kõik lapsed. Erandina toodi välja vaid sõimelapsed, kelle valmisoleku etendustel osalemiseks otsustavad sõimerühma õpetajad. Etenduste sobivuse hindamisel lasteaias kõigi vanuserühmade jaoks

õpetajate vastused erinesid. Osad õpetajad pidasid etendusi kõigile lastele sobivateks, aga teised väitsid, et etendused siiski ei ole kõigile vanusegruppidele ühtmoodi sobivad. Alla seitsmeaastastele lastele pole ühist vanusejaotust kasutusele võetud ja kirjanduses leidub ka mitmeid erinevaid arvamusi õige jaotuse kohta (Avestik, 2003; Goldberg, 1974; Rämmann, 2016; Schonmann, 2006).

Teise uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, kuidas lõimitakse etendusi õppetegevuste protsessi. Õpetajate vastustest selgus, et õpetajad peavad toetavaid tegevusi oluliseks. Nende kaudu saavad nad teada, mis lastele etendusest meelde jäi ning kuidas neile etendus meeldis. Samas leiti, et toetavaid tegevusi saab pigem viia läbi pärast etendust, sest eelnevalt ei ole etenduste kohta piisavalt infot, et õppetegevusi sellega lõimida. Enne etenduse vaatamist räägitakse lastega teatris kehtivast käitumistavast. Käitumistava tutvustamise olulisust lastele enne etendust on toonud välja ka Goldberg (1974) ja Schonmann (2006). Autor nõustub, et etendusi toetavad tegevused on olulised. Eelkõige selleks, et kindlustada etenduse sisu ja mõtte jõudmine lasteni. Toetavate tegevuste olulisusele on viidatud ka kirjanduses, kus väidetakse, et lapsed vajavad etenduse käigus ja/või pärast etendust kellegi abi, et etenduses toimuv lahti mõtestada (Goldberg, 1974; Reason, 2010; Schonmann, 2006).

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, millised on õpetajate arvamused näitetruppide esinemiste kohta. Õpetajad leidsid, et meeldiv on see, kui etendustesse kaasatakse ka lapsi — viiakse nendega läbi mõni liikuv tegevus või laulumäng. Toodi välja, et liikuvaid tegevusi on tõepoolest ka etendustele viimase aja jooksul lisandunud, kuid neid võiks veelgi enam olla. Oluliseks peeti, et etendus edastaks mingit sisu ja sõnumit, kuid probleemina toodi välja, et leidub ka arusaamatu sisuga etendusi, milles puudub õpimoment. Ermo Pautsi (2012) uurimuses Tartu lasteaiasõpetajatega toodi samuti ühe probleemina välja etenduste sisupuudus.

Üldiselt olid õpetajad nähtud näitetruppide etendustega rahul. Leiti, et suuremaid muudatusi ei ole küll toimunud, aga pigem on etendused muutunud paremaks. Arvamusi analüüsid leidis autor, et õpetajad tõid positiivsete muudatustena välja etenduste muutumist kaasaegsemaks, liikuvate tegevuste lisandumist ja sisu muutumist õpetlikumaks. Õpetaja roll etenduste juures on otsustada etenduse õpetliku osa olulisuse ja vajalikkuse üle. Reason (2010) väidab, et kuigi on võimalik rääkida lasteteatri õpetlikust poolest, puuduvad selle kohta tõendusmaterjalid. Põhjenduseks see, et on keeruline ilma kindlate nõuete ja kriteeriumiteta mõõta kunstilise tegevuse kasu. Autor leiab samuti, et etenduste juures on oluline, et see oleks õpetlik ja avaldaks lastele mõju. Õpetajad, kes on üheks näitetruppide

etenduste sisu ja väärtuse hindajateks, peaksid sõnastama ootused etendustele, et hõlbustada hilisemat hinnangute andmist.

Neljanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, millised on õpetajate ootused teatrile lasteaias. Õpetajad peavad piisavaks seda, kui näitetrupid käivad lasteaedades esinemas korra kuus. Tulemuste põhjal saab järeldada, et õpetajate üheks peamiseks ootuseks on see, et etendus meeldiks lastele, kuna suuresti otsustatakse etenduse sobivuse üle laste tagasiside põhjal. Etenduse juures peetakse oluliseks mitmeid aspekte nagu näiteks kaasahaaravust, õpimomenti, arusaadavust, väärtuste edastamist, eesmärgistatust ja sisukust. Lisaks nimetasid õpetajad mitmeid elemente, mida etendused võiksid sisaldada. Nendeks olid liikumine, muusika, pillimäng ja vahendite asjalik kasutamine. Tulemustest selgus ka see, et näitlikke vahendeid soovitakse veelgi rohkem näha. Tammaru (2015) on oma lõputöös samuti pidanud asjakohaste vahendite kasutamist tähtsaks.

Näitlejatöö juures pidasid õpetajad oluliseks head häälekasutust ning, et etendused oleksid tehtud eesmärgiga lastele midagi pakkuda. Näidendi tegevust viivad edasi tegelased, keda mängivad näitlejad (Tonts, 2016). Etenduste juures on oluline, et edastatavad lood tekitaksid lastes huvi ja soovi etenduse üle hiljem arutleda (Reason, 2010; Tammaru, 2015). Seetõttu on ka väga oluline näitlejate keele- ja häälekasutus, mis võimaldab loo lasteni jõudmist (Pauts, 2012; Viira, 2012).

Teoorias ja tulemustes toodi välja ühise probleemkohana eelneva info puudumist etenduse kohta. Autor leiab samuti koos mitme uurimuses osalenuga, et eelinfo puudumine muudab etenduste lõimimise õppeprotsessi keerulisemaks. Suurimaks probleemiks etenduste juures oli etenduste selline sisu, milles ei leidu laste jaoks õpimomenti või kui seda õpimomenti ei suudeta lastele edastada.

Uurimuse tulemustest nagu ka teaduskirjandusest ilmneb, et näitetruppide etendusi lasteaedades peetakse oluliseks. Need etendused pakuvad lastele midagi tavapärasest erinevat, annavad uusi kogemusi ja tekitavad huvi teatri vastu. Intervjueeritud õpetajate arvamused etendustest ja ootused etendustele olid samuti sarnased, mis võimaldas see tuua välja mitmeid elemente ning aspekte, mida etendustelt oodatakse.

Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Antud bakalaureusetöös esines ka piiranguid ja kitsaskohti. Piiranguks oli kindlasti valimi suurus, mis oli liiga väike, tegemaks suuremaid üldistusi Tallinna lasteaiadõpetajate arvamuste ja ootuste kohta. Samuti küsitleti ühest lasteaiast vaid ühte õpetajat, mistõttu ei saa teha üldistusi ka ootuste ja arvamuste kohta intervjueeritavate lasteaedades. Kitsaskohaks võib pidada seda, et autoril ei olnud intervjuude läbiviimise ning intervjuu küsimustiku koostamise kohta eelnevat kogemust.

Töö praktiliseks väärtuseks on saadud uurimistulemused. Need annavad siiski põgusa ülevaate õpetajate ootustest ja arvamustest, tuues antud teemale rohkem tähelepanu. Töö autor sai väärtusliku kogemuse kvalitatiivse uurimuse läbi viimise näol.

Teemat edasi uurides tuleks suurendada valimit ja täiendada küsimustikku. Laiendatud uurimus võimaldaks tulemustena esitada näiteks näitetruppide etendustele esitatavad üldistavad ootused. Saadud vastustest võiksid saada kasu nii lasteaiadõpetajad näitetruppide etenduste hindamiseks kui ka näitetrupid oma lavastuste parendamiseks.

Tänuõnad

Täna kõiki õpetajaid, kes uuringus osalesid. Samuti soovin tänada oma pere ja sõpru, kes mind töö valmimisel toetasid.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri

Kuupäev

Kasutatud kirjandus

- Avestik, R. (2003). *Eesti lasteteatrid*. Tartu: Härmametsa Talu Kirjastus.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124-130.
- Denzin, K. N., & Lincoln S. Y. (Toim). (2017). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (5th ed.). California: SAGE Publications.
- Eetikaveeb (s.a.). *Teadustöö eetika*. Külastatud aadressil <http://www.eetika.ee/teaduseetika/teadustoo/>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Goldberg, M. (1974). *Children's Theatre: A Philosophy and a Method*. Florida State University: Prentice-Hall.
- Guner, H., & Guner H. N. (2012). Theatre for education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51, 328-332.
- Hughes, J. (2007). Playing a part: the impact of youth theatre on young people's personal and social development. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 9, 57-72.
- Häidkind, P.; Kuusik, Ü. (2006). *Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava üldosa 19. peatükk, täiendatud variant*. Külastatud aadressil http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/alusharidus_hev.pdf
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (Toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Klein, J. (2005). From Children's Perspectives: A model of aesthetic processing in theatre. *The Journal of Aesthetic Education*, 39(4), 40-57.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2011). *Riigi Teataja I 2008, 23, 152*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Kuurme, T. (2003). *Kasvatuse võim ja võimetus: valitud esseed kasvatusest*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimismeetod*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., Veskis, L., Viks, Ü., Voll, P. (Toim). (2009). *Eesti keele seletav sõnaraamat*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Lepik, K., Harro- Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K.

- Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Linder E.- L. (2013). Lasteteatri arengud. Ühiskondlik ja visuaalkunstiline mõõde. Toome H., & Unt L. (Toim). *Teatrielu 2012*, 31-55.
- Loorits, M. (2003). *Draamaõpetus õpetajakoolituses*. Magistritöö. Tallinna Pedagoogikaülikool.
- Nicholson, H. (2009). *Theatre and education*. Palgrave Macmillan.
- O'Neill, C. (2005). *Imagination in Action: Unicorn Education 1997-2005*. London: Unicorn Theatre.
- Oomer, K. (2002). *Draamaõpetuse hetkeseis*. Tallinn: Eesti Harrastusteatri Liit.
- Pauts, E. (2012). *Lasteaedade rahulolu lastele mõeldud näitetruppide esinemistega*. Bakalaureusetöö. Eesti Maaülikool.
- Pullerits, M. (2004) *Muusikaline draama algõpetuses- kontseptsioon ja rakendusvõimalusi lähtuvalt C. Orffi süsteemist*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu.
- Reason, M. (2010). *The Young Audience: Exploring and Enhancing Children's Experiences of Theatre*. Trentham Books Ltd. Westview House 734 London Road, Oakhill, Stoke-on-Trent, Staffordshire, ST4 5NP, UK.
- Rämmann, K. (2016). *Eesti lasteteatri funktsioonid*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- Sæbø, A. B. (2011). The Relationship Between The Individual and the Collective Learning Process In Drama. *In Key Concepts in Theatre/Drama Education* (pp. 23-27). SensePublishers.
- Simmo, K. (2016). Teater noorele vaatajale. A. Merilai (Toim). *Vaateid Eesti nüüdisteatrile*, (lk 187-201). Tartu: TÜ Kirjastus.
- Schonmann, S. (2006). *Theatre as a medium for children and young people*. Springer.
- Tammaru, J. (2015). *Lasteteater kui "vaene teater" 10. lennu lavastajate lastelavastuste põhjal*. Lõputöö. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Toikka, A. (1996). Lasteteater- uhke üksiklane või osa tervikust? *Teater. Muusika. Kino*, 7(8), lk 34-42.
- Tonts, A. (2016). *Draama ja teater*. Tallinn: Maurus Kirjastus OÜ.
- Viira, S. (2012). *Teater lasteaias*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Visnap, M. (2000). Väikesed teatrid ikka veel suurte varjus? *Teater. Muusika. Kino*, 8(9), lk 27-33.
- Wilson, G. B., MacDonald, R. A. R., Byrne, C., Ewing, S. & Sheridan, M. (2005). *Delivering the Arts in Scottish Schools*. Edinburgh: Scottish Executive Education Department.

Õunapuu, L. (2012). *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes*. Külastatud
aadressil

http://www.eope.ee/_download/euni_repository/file/3402/sisupakett3.zip/index.html

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu
Ülikool.

Lisa 1. Meil lasteaedadele ettepanekuga uuringus osalemiseks

Tere!

Minu nimi on Anni Tungel. Õpin Tartu ülikooli haridusteaduste instituudis koolieelse lasteasutuse õpetajaks. Seoses bakalaureusetöö kirjutamisega, viin läbi uurimust Tallinna lasteaiaõpetajate seas, mille eesmärgiks on välja selgitada, millised on õpetajate ootused ja arvamused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele.

Sooviksin viia intervjuu läbi ka Teie lasteaia ühe lasteaiaõpetajaga. Sealjuures ei ole oluline, millise rühma õpetajaga on tegemist. Manusena lisasin ka küsimused, mille üle intervjuu käigus arutletakse. Intervjuu salvestatakse, aga salvestust peale intervjuuerija ja intervjuueeritava kolmandatele isikutele ei edastata. Lõputöös intervjuukatkeid tsiteeritakse ning parema mõistatavuse huvides ka vähesel määral toimetatakse (vähendatakse korduseid jne). Intervjuueeritava nimi muudetakse ning lasteaia kohta avaldatakse vaid linnaosa. Soovi korral saadetakse töö intervjuueeritavale ka üle vaatamiseks.

Vastuse uuringus osalemise kohta saate saata sellele samale meiliaadressile (*****@hot.ee) ning loomulikult on oodatud ka kõik lisaküsimused/ettepanekud. Intervjuude läbi viimiseks pakuksin välja sellised ajavahemikud 24.jaanuar-27.jaanuar ning 30. jaanuar-4. veebruar ja sobivad on kõik kellaajad. Loodan, et leiate nendest kuupäevadest endale sobiva.

Lugupidamisega

Anni Tungel

Lisa 2. Intervjuu kava

Taustaandmed

- Mitu korda eelmisel aastal külastasid teie lasteaeda näitetrupid?
- Mitu erinevat näitetruppi teid eelmisel aastal külastas?
- Mis vanuses lapsed käivad teie rühmas?

I Näitetruppide etenduste sobivuse üle otsustamine lasteaias ja etenduste põhjal läbi viidavad tegevused lastega.

1. Kui lasteaeda tuleb esinema näitetrupp, siis millises vanuses lapsed lähevad etendust vaatama?
 - Mille järgi otsustatakse, millises vanuses lapsed lähevad etendust vaatama?
 - Kas leiate, et etendused sobivad igas vanuses lastele? Põhjendage.
2. Kas lastega räägitakse/viiakse läbi mõni tegevus seoses etendusega?
 - Kas need nõ toetavad tegevused/ jutud viiakse läbi enne ja/või pärast etenduse nägemist? Põhjendage.
 - Mida räägitakse/Milliseid tegevusi viiakse läbi? Tooge näiteid.
 - Kas peate toetavaid tegevusi vajalikuks? Põhjendage.
3. Kuidas otsustatakse näitetrupi sobivuse üle lasteaias esinemiseks?
 - Kes otsustab näitetrupi sobivuse üle? Miks?
 - Kui palju otsustavad näitetrupi sobivuse üle õpetajad? Kuidas?
 - Kas leiate, et õpetajate kaasatus otsustamise juures on piisav? Põhjendage.
 - Kas olete seniste näitetrupi valikutega rahul? Põhjendage.

II Lasteaiaõpetajate arvamused lasteaias esinevate näitetruppide etenduste kohta

4. Millised on teie arvates kõige tihedamini esinevad probleemid lasteaedades esinevate näitetruppide etenduste juures?

- Miks peate just neid aspekte probleemseteks?
 - Mis teile nähtud etenduste juures meeldis? Mida kiidaksite?
5. Kas näitetruppide esinemiste juures on viimaste aastate jooksul märgata olnud muutuseid?
- Milliseid muutuseid olete märganud?
 - Kas muutused on toimunud paremuse või halvemuse poole?
Põhjendage.
 - Kas antud muutused on olnud vajalikud? Miks?
6. Kirjeldage viimast etendust mida te lasteaias nägite. (Andke sellele oma hinnang)
- Mis meeldis? Põhjendage.
 - Mis ei meeldinud? Põhjendage.
 - Mida oleks võinud teisiti teha? Põhjendage

III Lasteaiaõpetajate ootused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele

7. Kui tihti peaksid näitetruppid lasteaedu külastama?
- Miks just nii tihti?
8. Mida peate hea etenduse juures oluliseks?
- Mille järgi otsustate, et etendus on laste jaoks piisavalt kvaliteetne?
 - Milliseid muutuseid sooviksite näha näitetruppide esinemiste juures?
Põhjendage.
9. Kirjeldage head, lastele sobivat etendust. (Kirjeldada võite mõnda nähtud etendust kui ka teie jaoks nn. ideaalset etendust.)
10. Mida sooviksite omaltpoolt lisada või täpsustada/täiendada?

Lisa 3. Väljavõte transkriptsioonist

M: Ja kas te peate neid toetavaid tegevusi siis vajalikuks?

V1: Jah kusjuures meil on ka aeg-ajalt just läinudki teatrietendustega nii et on nagu haakunud kas siis kuu või nädala teemaga lausa(.) kas liiklusohutusest nii, et see on nagu hästi positiivne veel olnud ja ja täitsa kuidagi jah ma ei tea kas ta siis on nagu lausa otsitud või või noh lihtsalt niimoodi juhtund et pakutakse ja tegelikult teatrietendusi lasteaeda et meie nagu ise ei otsi neid (.) aga pakutakse ja siis meie sealt nagu valime et et teinekord on jah see nagu hästi hästi positiivselt läind (.) et ongi nagu täitsa teemasse

M: Väga hea. Kuidas otsustatakse näitetrupi sobivuse üle lasteaias esinemiseks?

V1: No ee eks ää põhiline, kes otsustab on ikkagi siis ee õppealajuhataja aga kindlasti on ka see et meil nagu on kombeks teha selline väikene tagasiside (.) ka nendest etendustest, et kas meeldis ja ja ja mille poolest meeldis ja kas võiks nagu tagasi kutsuda seda teatritruppi, et siis e järgnevatel aastatel kasvõi või siis järgneval korral juba teab ka seda teatritruppi võtta või mitte, et ee siis on nii et ikkagi mingisugune märge on nagu paigas juba ja siis selle järgi saab ka juba otsustada.

M: mhm(...). Aga kui palju otsustavad näitetrupi sobivuse üle siis õpetajad?

V1: Ee no ikkagi ütleme siis ee selles suhtes ee võrdselt siis nii-öelda: lasteaia juhtkonnaga sellepärast, et meie paneme ka oma faktid nagu paika kuigi jah kui tuleb päris uus (.) grupp nagu vot siis me ei oska ju midagi öelda ja ei oska keegi nagu öelda ka me anname nii-öelda siis e selle e (...) valikuotsuse siis nagu juhtkonnale, käib see näitetrupp ära ja siis anname meie omapoolse tagasiside ja siis nad juba teavad järgmine kord otsustada, et kas seda võtta või seda mitte võtta seda just kindlat näitetruppi

M: Jah, aga kas te leiate et õpetaja selline kaasatus on siis piisav?

V1: Kindlasti (.) kindlasti (.) kindlasti

Lisa 4. Väljavõte uurijapäevikust

20.01.17	<p>Täna oli siis prooviintervjuu, tundsin ennast intervjuueerija rollis üsna hästi. Puterdasin siiski mõned korrad, olgugi et küsimused olid kogu aeg ees. Pean jälgima, et ma annaks piisavalt aega vastata, enne kui uue küsimuse esitan. Suunavate küsimuste esitamine tuli õnneks kergelt ja mis peamine sain vastused kõigile oma küsimustele. Muidugi sõnastust on vaja mõnes kohas muuta.</p>
22.01.17	<p>Küsimustikus muudatused sisse viidud. Palju muudatusi polnud vaja teha, kuid mõnes kohas muutsin siiski sõnastust. Tegin märkmeid ka küsimustikule, mille intervjuudele kaasa võtan. Enamasti märksõnad selle kohta, mida soovin vastuseks saada.</p> <p>Intervjuu sai ka transkribeeritud, mis võttis oodatult kaua aega. Esimesel korral sain õnneks suurema osa kirja pandud ja teisel kuulamisel ei pidanud väga pause tegema, kuna pidin tegema vaid väikseid parandusi.</p>
25.01.17	<p>Täna toimus siis esimene intervjuu. Olin üsna pabinas, aga usun, et väga palju välja see ei paistnud. Rääkisin siiski võib olla veidi liiga kiiresti, aga sain siiski jälle küsimustele vastused. Mitmes kohas sain mitmele küsimusele korraga vastuse, mida pean kindlasti järgnevatel kordadel arvestama. Samas tundus mulle, et intervjuu läks toredalt ja ootan huviga järgmist intervjuud, mis on juba homme.</p>
25.01.17	<p>Transkribeerisin ikka kohe ära selle intervjuu. Sain siinkohal teha endale mitmeid märkmeid, millele peaksin järgneval korral tähelepanu pöörama. Õnneks sain vastused neile küsimustele, millele soovisin vastust saada.</p> <p>Transkribeerimine võttis ikkagi omajagu aega, aga hea tunne on, et valmis sain.</p>
26.01.17	<p>Täna oli siis teine intervjuu. Tundsin ennast palju kindlamini ning suutsin kohe kindlasti oma küsimusi paremini küsida, kuigi eks alati saab paremini.</p>
26.01.17	<p>Samal päeval kaks intervjuud. Viisin läbi ka kolmanda intervjuu. Kartsin,</p>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anni Tungel,

(sünnikuupäev: 13.07.1995)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Tallinna lasteaegade õpetajate arvamused ja ootused lasteaedades esinevate näitetruppide etendustele“,

mille juhendajad on Tiia Krass ja Anneli Saro,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja

lõppemiseni;

- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 29.05.2017